

Den ovillkorliga solidariteten

Maria Sandblad

De första små dropparna som möter när jag kliver ut på 25:e gatan vid den lilla parisiska parken i Vedado där jag bor, förbyts på några meters promenad till tropiskt skyfall som får vattnet att forsa runt fötterna. Det regnar mycket i Havanna. Även nu, i slutet av oktober, i skarven mellan sommar och kubansk vinter som annars betyder svensk sommar och torrt väder. Klimatförändringar säger många, så brukar det inte vara. Det blir spontantaxi istället för en promenad längs Malecón till Janne som bor på San Lázaro, en av Havannas längsta gator som börjar runt hörnet här och slutar där boulevarden El Prado med sin marmorlagda mittgång, tar vid.

Bilen från Cojimar som ska hämta oss är på plats och vi letar oss ut ur stan genom en vägg av regn som tillfälligt upphör när vi dyker ner i tunneln under hamninloppet, ut mot Habana del Este. På andra sidan öppnar sig både vägen och rymden och vi susar fram på motorväg kantad av palmer och cerise bougainvillea medan regnet sveper in oss i forsande kaskader så att vi bara skymtar konturerna av det stora bostadsområdet Alamar.

Politiska flyktingar – inget utanförskap

Regnet slår inte riktigt lika hårt när vi är framme vid det lilla vita huset där Ana Luisas bor längst in där vägen tar slut, tillsammans med sonen Alfonso som läser till läkare på Kuba. Hon är en spröd liten varelse som kom till Kuba som politisk flykting från Uruguay i början av 70-talet och som genom livets outgrundliga vägar sedan dess omväxlande bott på Kuba och i Malmö, där också resten av familjen bor – förutom dottern i Holland och den egna systerskaran i Australien!

– Vi har spritt ut oss över världen, säger hon när hon lotsat in oss i det vackra huset som hon själv, som den konstnär hon är, designat med samma omsorg och varsamhet som utmärker spanskan hon talar.

– Själv känner jag mig mest som kubanska.

Aldrig varit med om något liknande

Inne i vardagsrummet väntar läkaren Teresa Cartaya, tjänstledig för att basa över den efterlängtdade reparationen av familjens hus – som pågår med gratis statlig cement – tillsammans med sin man, Jorge. Han är husläkaren som blev intensivvårdsläkare på det berömda sjukhuset Hermanos Ameijeiras i Havanna där de mest komplicerade operationerna utförs, gratis. Han skolade om sig till kardiolog och ambulerar numera mellan Habana del Este åtta vårdcentraler, också de gratis, sex dagar i veckan. Han tar som dessutom tar emot alla patienter som söker honom hemma på fritiden, gratis även det – Kubas stolthet, den allmänna, fria hälsovården i ett nötskal

– Vi har aldrig varit med om något liknande, säger Tere om orkanen. Hon är en ungdomlig, energisk kvinna i jeans och t-shirt, när vi slagit oss ner i soffhörnet. Flera hus bara försvann. Precis vid havsbrynet räddades en

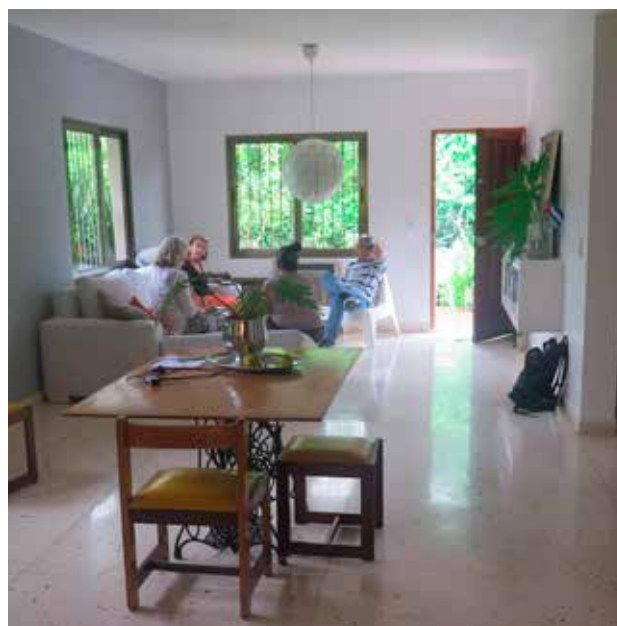
man, som vägrat evakuera sig, i sista stund i mörkret av brandförsvaret, innan huset brakade ihop i de dånande vågorna och försvann. Förödelsten var total! Men – så fort stormen lagt sig började uppröjningen, alla var med. ”La Presidenta” i vår avdelning av ”Poder Popular”*, sov nog inte en blund på en vecka, hon var med överallt.

Alla vet vad som ska göras

– Folk delade med sig av allt de hade, fortsätter hon, civilförsvaret var snabbt på plats med torra madrasser, medicin och mat.

Där kom det bästa av Kuba fram, sammanhållningen som tyvärr skymts av allt den ekonomiska krisen och USAs fortsatta blockad fört med sig med inflödet av turister, andra värderingar, ekonomiska skillnader och en annan livsstil – särskilt bland många unga som tar revolutionens landvinningar och sociala trygghet för självklara, som tror att livet i väst ser ut som i TV-serierna. Men när det gäller finns den där, den där ovillkorliga solidariteten. På två dagar var el och vatten tillbaka, strandpromenaden nästan återställd och i parkerna pågår nyplanteringen för fullt.

– Det är mycket som inte fungerar på Kuba, summerar Tere, men vår katastrofberedskap – den är unik! Alla vet vad som ska göras: meteorologerna utfärdar sin varning, civilförsvaret träder in, de som måste evakueras hämtas i bussar till katastrofboenden där de får både mat och sovplats. Andra tar sig själva till säkrare områden, släktingar eller vänner. De få dödsoffer vi har vid cykloner är alltid en följd av ohörsamhet, av att vägra följa civilförsvarets order om att evakuera. Irma kostade 10 människors livet, det har sällan hänt efter revolutionen. Åtta av dem hade slarvat, de andra var två unga studentskor som in i det sista försökte evakuera människor som vägrade ge sig av och

Hemma hos Ana Luisa i Cojimar, politisk flykting från Chile,

som fick en fallande balkong över sin buss.

Tere skakar på huvudet. Jag har förstått att det, med kubanska mått mätt, höga antalet döda under orkanen Irma framfart nästan varit ett nationellt trauma. Jorge, lågmäld, vänlig, lyssnande, precis som man önskar att en läkare ska vara, som suttit tyst tar vid, inte utan stolthet.

Snabb katastrofhjälp – även till andra länder

– Civilförsvaret, "La Defensa Civil", tar alltid ledningen i en katastrofsituation, även militären är underställd deras order. De finns från byar och kvarter till kommuner, provinser och på nationell nivå och består av medlemmar ur regeringen, kommunledningen, polis, brandkår och Röda korset och de har full träning i hur man agerar före, under och efter en orkan eller någon annan katastrof. Efter Irma fanns snabbt matkiosker utställda över hela ön, även här, cementen kördes ut dit där den behövdes. Sedan var det bara att sätta igång, tillägger han och ler det där stolta kubanska leendet jag känner igen så väl.

Tar naturen till hjälp

– Under "Specialperiodens" ** svåraste tid, då det på grund av USAs blockad nästan inte fanns någonting, fortsatte vi att behandla med den traditionella kubanska örtmedicinen som försvarsmakten forskat på, med goda resultat. Till exempel använde vi fibrer från en kaktus som sutur efter operationer. Fungerade perfekt. Vår etik är att även om vi saknar allt, med alla medel hålla förlusten av människoliv så låg som möjligt, helst obefintlig. Vi läkare har mycket att berätta, säger han och ler igen.

Ana Luisa berättar att hon för några år sedan fick en värkande tand lagad med en speciell kåda som används när amalgam och komposit på grund av blockaden inte finns tillgängliga. Gratis förstås. Och om hennes livsviktiga fysioterapi hos sjukgymnasten där alla tänkbara medel och tekniker används för att kompensera för det som inte finns. Istället värme, akupunktur, massage, örter. Gratis.

För mig är det otroligt att ett fattigt land som saknar det mesta av det vi tar för givet kan tillhandahålla så mycket av det som i övriga världen kostar så mycket – gratis. Man blir ödmjuk inför deras förmåga att aldrig låta svårigheter stoppa något, vare sig en blockad eller en orkan.

* Kommunfullmäktige

** Período Especial, den långa ekonomiska krisen efter Sovjetblockets sammanbrott "specialperioden i fredstid", ett militärt begrepp inför krigshot.

Se även Kuba 1.18, Cojímar, en liten sömnig fiskeby.